

ARCHEOLOGIENOTA

GERAARDSBERGEN REEPSTRAAT (prov. OOST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Auteurs: Bart BARTHOLOMIEUX, Michelle ARNOUTS,
Tina BRUYNINCKX, Daphné VERAART

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016K244

- **Administratieve gegevens**

- ➔ Initiatiefnemer: zie privacyfiche
- ➔ Erkende archeoloog: Bart Bartholomieux, OE/ERK/Archeoloog/2016/00127
- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Locatiegegevens: Geraardsbergen Reepstraat (zie plan in bijlage 1 en 2 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Lambertcoördinaten: X: 114964.02, Y:162642.36; X: 115028.43, Y: 162844.48
- ➔ Kadastergegevens: Geraardsbergen, Afdeling 1, Sectie A, percelen 12/02b, 12/02c, 12/02d en 12/02e (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek).

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan gesteld worden dat:

- het projectgebied bij de ontwikkeling van de middeleeuwse stadskern niet in het centrum maar aan de uiterste rand lag. Het situeert zich ter hoogte van de laatmiddeleeuwse stadsomwalling, tussen de Gentse poort en de Oudenaardse poort. Er is geen indicatie dat het gebied in die periode bebouwd was. Wel is op historische kaarten duidelijk te zien dat de brede stadsgracht en stadswal deels over het terrein liepen.
- er voor de periodes ouder dan de middeleeuwen geen indicatie is voor de aanwezigheid van bewoning. Gezien de lage en natte ligging van het terrein, aan de Molenbeek, wordt het archeologisch potentieel voor deze vroegere periodes eerder laag ingeschat. Bovendien zal de uitgraving van de stadsgracht in de

middeleeuwen gezorgd hebben voor een aanzienlijke bodemverstoring waarbij eventueel aanwezige oudere contexten verloren zullen gegaan zijn.

- het projectgebied na het dempen van de stadsgracht (ergens tussen 1565 en 1771) overwegend in gebruik was als weiland. De kans dat de bodem (deels) verstoord werd bij de aanleg van de spoorweg rond 1850 net ten oosten van het onderzoeksgebied wordt vrij klein ingeschat aangezien het terrein in deze periode werd opgehoogd. Vanaf circa 1950 deed het projectgebied dienst als opslagplaats, met ook de bouw van enkele loodsen.
- binnen het projectgebied drie appartementsgebouwen gepland worden, alsook een wegnis met parkeerplaatsen en een groenzone. Onder de appartementsblokken komt een grote ondergrondse garage te liggen, wat de grootste impact zal hebben op het bodemarchief. Hoewel de exacte diepte nog niet geweten is kan aangenomen dat deze minstens 3 à 4m zal bedragen. Dit zal een vernieling van het archeologisch bodemarchief met zich meebrengen, aangezien het ophogingspakket slechts een dikte van 2 à 2,5m lijkt te hebben.

Besluitend kan gesteld worden dat binnen het projectgebied de restanten mogen verwacht worden van de stadsgracht en eventueel van de stadswal die deel uitmaakten van de laatmiddeleeuwse stadsversterking. Eventuele oudere sporen werden hoogstwaarschijnlijk reeds vernield bij het uitgraven van deze gracht. Er zijn geen indicaties dat het terrein de laatste eeuwen ernstig verstoord werd. De recente loodsen en verharding werden aangelegd in een ophogingspakket. Er wordt geadviseerd het projectgebied verder te onderzoeken door middel van een aantal brede, gerichte, proefsleuven. Op die manier kan het verloop, de breedte en de diepte van de stadsgracht in kaart gebracht worden. Tevens kan het organisch en anorganisch materiaal dat aangetroffen wordt in de vullingspakketten veel informatie bieden over het laatmiddeleeuwse stadsleven en over het moment van de aanleg en de demping van de gracht. Dergelijk onderzoek werd in Geraardsbergen nog niet uitgevoerd.

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan het onderzoek moet voldoen. Aangezien de gronden momenteel nog niet beschikbaar zijn voor verder onderzoek met ingreep in de bodem dient het proefsleuvenonderzoek te gebeuren in een uitgesteld traject. De initiatiefnemer is op heden nog geen juridische eigenaar van de gronden. Bovendien bevinden zich op de percelen twee loodsen die pas gesloopt zullen worden na het verkrijgen van de vergunning.

-
- Is er een duidelijke uitgraving (insteek) voor de aanleg van de gracht herkenbaar?
 - Zijn er originele lagen zichtbaar die dateren uit de gebruiksfase (late middeleeuwen) van de gracht?
 - Zijn er indicaties voor heruitgravingen, aanpassingen, verstevigingen, uitbreidingen,.. van de stadsgracht tijdens zijn gebruiksfase? Indien ja, in welke periode vallen deze te dateren?
 - Kan er via pollenstalen van de originele lagen meer te weten gekomen worden over het toenmalige landschap in de onmiddellijke omgeving?
 - Kan er via macrorestenonderzoek, onderzoek van het aardewerk en het dierlijk bot meer te weten gekomen worden over het leven van de laatmiddeleeuwse bewoners van Geraardsbergen?
 - Zijn er sporen/vondsten die wijzen op een specifieke ambachtelijke activiteit?
 - In welke periode werd de stadsgracht gedempt? Gebeurde dit in één of in meerdere fases? Wat is de datering van deze dempingspakketten?
 - Zijn er andere sporen aanwezig? Zoja, wat is hun datering en aard?
 - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?
 - Wat is de bodemopbouw?
 - Is het terrein onderhevig geweest aan erosie, en heeft dit een impact gehad op het archeologisch bodemarchief?
 - Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een (goed bewaarde) steentijd artefactensite?
 - Is er verder archeologisch onderzoek nodig in de vorm van een archeologische opgraving? Zo ja, specificeer.

- **Plan van aanpak**

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek dient er een controle te gebeuren van het grondwaterpeil om te bepalen of voor dit vooronderzoek bemaling noodzakelijk zal zijn. Een grondwaterbepaling bij schrijven van deze archeologienota heeft geen zin aangezien dit periodeafhankelijk is.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van een viertal parallelle

ononderbroken proefsleuven over het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven 30m. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 4m breed en zijn haaks georiënteerd op het vermoedelijke verloop van de stadsgracht. Op die manier is de kans het grootst om de stadsgracht aan te snijden en de oriëntatie te bepalen. Het is ook veiliger om proefsleuven van 4m aan te leggen aangezien er zich een dik ophogingspakket bevindt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk zo goed mogelijk benadert.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methoden dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het proefsleuvenonderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

Figuur 2: Ferrariskaart met afbakening van het projectgebied en aanduiding van de aan te leggen sleuven.

• Gewenste competenties

Het veldwerk wordt uitgevoerd door minstens 2 gediplomeerde archeologen, die permanent op de site aanwezig zijn. Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient zeker één van de uitvoerende archeologen ten minste 220 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek op leembodems. De tweede archeoloog heeft minstens 110 werkdagen veldwerkervaring.

Eén archeoloog dient te beschikken over minstens 220 werkdagen veldervaring wat betreft archeologisch onderzoek in stedelijk gebied. Minstens één van de uitvoerende archeologen moet beschikken over een ruime kennis betreffende grondsporen en vondstmateriaal uit de middeleeuwse periode en de nieuwe tijd, alsook een basiskennis over vondsten uit de overige perioden.

➔ Gedurende het proefsleuvenonderzoek dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring op drie projecten met leembodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Het sleuvenplan zal gezien de specifieke vraagstelling afwijken van de Code van Goede Praktijk. Hier worden namelijk, gezien de te verwachten diepte en de vraagstelling, sleuven met een breedte van 4m voorzien die op een afstand van 30m van elkaar zullen geplaatst worden.